

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ยางเป็นพืชที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางอันดับ 1 ของโลก ซึ่งมีพื้นที่ปลูกยาง 12,618,792 ไร่ กระจายอยู่ในภาคใต้ 10,621,131 ไร่ ภาคตะวันออกรวมภาคกลาง 1,388,979 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 590,313 ไร่ และภาคเหนือ 18,369 ไร่ พื้นที่ปลูกยางทั้งหมดของประเทศเป็นพื้นที่ที่กรีดยางได้แล้ว 10,010,885 ไร่ ให้ผลผลิตยาง 2.86 ล้านตัน คิดเฉลี่ย 286 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (สถาบันวิจัยยาง,2547:24)

ยางเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในปี 2548 ส่งออกในรูปผลิตภัณฑ์ยางไม้ยางพาราแปรรูป และผลิตภัณฑ์ยาง ทำรายได้จากการส่งออก จำนวน 272,736 ล้านบาท สูงกว่าปี 2547 ซึ่งมีมูลค่า 244,484 ล้านบาท ร้อยละ 11.55 ทั้งนี้หากคิดเฉพาะมูลค่าการส่งออกยางในรูปวัตถุดิบแล้ว ยางเป็นสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุดในสาขาสินค้าเกษตร และมีมูลค่าเป็นอันดับ 5 ของสินค้าที่มีมูลค่าส่งออก 20 อันดับแรกของไทย นับว่าเป็นสินค้าที่นำเงินตราเข้าสู่ประเทศจำนวนมาก ช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรหลายล้านคน ตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอันมากมาย และมีแนวโน้มที่มีปริมาณการผลิตจะขยายเพิ่มขึ้นอีก จากการที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางเพิ่มขึ้นอีก 1 ล้านไร่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปี 2547-2549 ประกอบกับราคายางที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพและอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง ชูใจให้เกษตรกรเพิ่มปริมาณการผลิตและขยายพื้นที่ปลูกยางทั้งประเทศกว่า 13 ล้านไร่ และมีการปลูกแพร่ขยายในทุกภาคของประเทศ (สถาบันวิจัยยาง,2548:1)

เนื่องจากยางพาราเป็นไม้ยืนต้นที่ปลูกครั้งเดียวแล้วเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 20-25 ปี และเป็นพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ทำรายได้อยู่อันดับต้นๆ ของพืชที่ส่งออกและมีปัจจัยหรือวิชาการเข้ามาเกี่ยวข้องต่อกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาด ฉะนั้นการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเปิดกรีด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งสำคัญ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2542 เห็นชอบในหลักการแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนายางพาราครบวงจร (พ.ศ. 2542-2546) ตามที่กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์เสนอเป็นมาตรการระยะสั้น (พ.ศ. 2542-2543) มาตรการระยะปานกลาง (พ.ศ. 2542-2546) ด้านการผลิตเช่น การใช้เทคโนโลยียาง การผสมปุ๋ยใช้เอง สนับสนุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมยางพารา เช่น ปรับลดภาษี สารเคมีต่างๆ สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ทั้งในและส่งออกนอกประเทศ เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมไม้ยาง เช่น แปรรูปไม้ยางพารา แก่กฎหมายระเบียบต่างๆ การพัฒนาการตลาดยางพารา เช่น ตลาดกลางยางพารา การแทรกแซงยางพารา เป็นต้น การพัฒนาการส่งออก เช่น รักษาตลาดเดิม ส่งตลาดแทนมาเลเซีย และ อินโดนีเซีย หาดตลาดใหม่ เป็นต้น

ฉะนั้น การปลูกสร้างสวนยางจึงมีความจำเป็นที่เกษตรกรต้องมีความรู้และการใช้เทคโนโลยีทั้งก่อนและหลังการเปิดกรีด เทคโนโลยีก่อนเปิดกรีด ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ การใช้พันธุ์ยาง เขตกรรมยาง การปลูกยาง การตัดแต่งกิ่ง การปลูกพืชคลุมซ่อมแซม การปราบวัชพืช การใส่ปุ๋ยยาง โรคและศัตรูยาง เทคโนโลยีหลังการเปิดกรีด ได้แก่ การเปิดกรีด วิธีการกรีดยาง การใช้ระบบกรีด การป้องกันกำจัดโรคและศัตรูพืช การดูแลรักษาสวนยาง การผลิตและแปรรูปยางและการตลาดยางพารา

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและมีบทบาทในการสร้างมูลค่าการส่งออกในสินค้าเศรษฐกิจ คือยางพาราไปสู่ตลาดต่างประเทศ โดยในปี 2545 เศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้น จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ประมาณ 6,214,064 ไร่ เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ มีพื้นที่ทำการเกษตร 3,489,266 ไร่ พื้นที่ปลูกสวนยาง 1,468,717 ไร่ ผลผลิตรวม 313,775,287 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 257 กิโลกรัม ต่อไร่ ต่อปี ([Http://nakhonsithommaraj.go.th/](http://nakhonsithommaraj.go.th/))

จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดในภาคใต้ตอนกลางและกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งสำนักงานตลาดกลางยางพารา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตำบลจันดี อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2534 และเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2544 เพื่อทำหน้าที่หลักในการบริหารธุรกิจทางด้านยางพารา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ดังนี้

- 1) รongรับผลผลิตต่อเนื่อง โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์กองทุนสวนยาง
- 2) ให้ผู้ซื้อและผู้ขายพบกันโดยตรง เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความมั่นใจในเรื่องราคาคุณภาพและน้ำหนักของยางที่เป็นธรรม
- 3) เกษตรกรสวนยางขายยางได้ในราคาที่เป็นธรรม ตรงกับคุณภาพของสินค้า และมีอำนาจในการต่อรองการขายยางในราคาที่เป็นธรรมมากขึ้น

ประกอบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชมียุทธศาสตร์ของจังหวัดในการพัฒนาการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมและพัฒนาการตลาดการเกษตร ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านการผลิตการจำหน่ายยางพารา

กระบวนการดำเนินการด้านการตลาดกลางยางพารามีกระบวนการขั้นตอนการลงทะเบียนเป็นสมาชิก การคัดคุณภาพ การชั่งน้ำหนัก ซึ่งเกษตรกร สถาบันเกษตรกร พ่อค้าผู้รวบรวมยางจะต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพทางการผลิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น ยางพาราเป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ และปลูกมากในภาคใต้ถึง 10 ล้านไร่ และปัจจุบันกระจายอยู่เกือบทุกภาคของประเทศ มูลค่าส่งออก ปี 2548 จำนวน 277,736 ล้านบาท มีมูลค่าอันดับ 5 ของสินค้าเกษตรส่งออกอันดับ 20 อันดับแรกของไทย ประกอบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่ปลูกยางเป็นอันดับ 2 ของประเทศ โดยมีพื้นที่ปลูกยาง 1.4 ล้านไร่ ผลผลิต 313,775,287 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 257 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และมีพื้นที่ของจังหวัดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคใต้ ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงถึง 4 จังหวัดและประกอบกับคณะรัฐมนตรีมีมติให้กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดตั้งตลาดกลางยางพาราขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชฉะนั้น ในการที่เกษตรกรจะนำยางมาจำหน่ายที่ตลาดกลางได้นั้นต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในการผลิตยาง อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีอย่างก่อนและหลังเปิดกรีดเพื่อผลิตยางตามที่ตลาดต้องการเพื่อให้การนำความรู้และการนำเทคโนโลยีในการผลิตยางใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการของสมาชิกตลาดกลางให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและกระจายสู่เกษตรกรอื่นๆ จึงควรมีการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการผลิตยางแปรรูปยางและจำหน่ายยางที่ตลาดกลาง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจและปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนในการผลิตยาง ตลอดจนเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายให้เหมาะสมในการผลิตยาง ตลอดจนเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและวางแผนส่งเสริมการผลิตยางแก่สมาชิกตลาดกลางและเกษตรกรผู้ปลูกยางทั่วไป

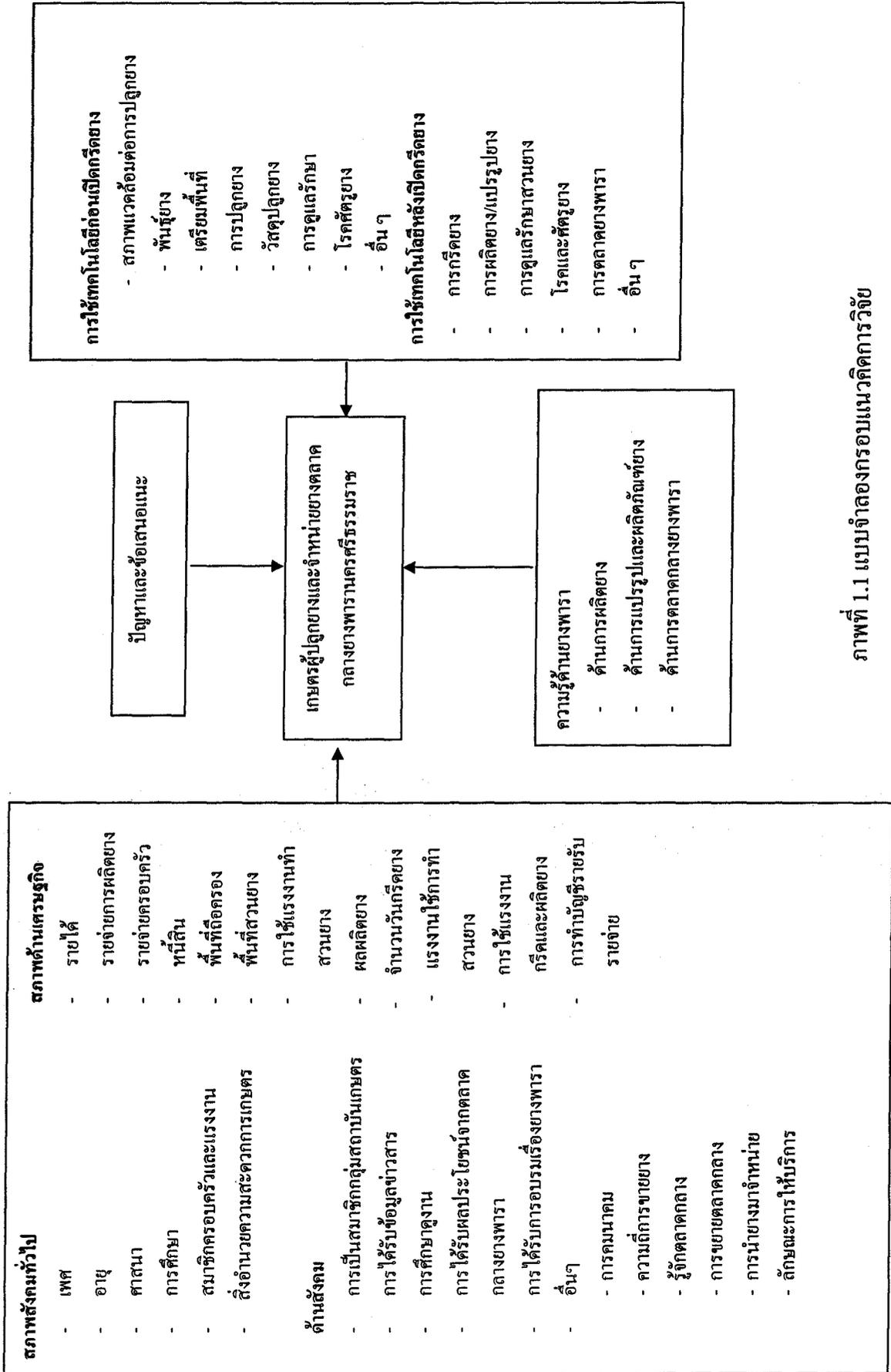
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของสมาชิกตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังการเปิดกรีดยางของสมาชิกตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำสวนยางของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความรู้เรื่องของการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเปิดกรีดยาง และปัญหาข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคมและการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังการเปิดกรีดยางของสมาชิกตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านความรู้เกี่ยวกับยางพารา ได้แก่ การผลิตยาง การแปรรูปยาง การตลาดยาง และการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิต การแปรรูป การตลาดยางและขนาดของกลุ่มประชากรและข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ยาง หมายถึง ยางพารา *Hevea brasiliensis* (Wild.ex.A.Juss) Muell.Arth.

5.2 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่เป็นสมาชิกตลาดกลางยางพารา จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.3 สภาพการผลิตยางพารา หมายถึง การปลูก การบำรุงรักษาก่อน-หลังเปิดกรีด การเปิดกรีดยางพารา ระบบกรีดยาง และการทำยางแผ่น

5.4 เทคโนโลยีการผลิตยาง หมายถึง ความรู้วิธีการปฏิบัติและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการผลิตยางของสมาชิกตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราช นับตั้งแต่ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยางพารา การเตรียมพื้นที่ปลูก พันธุ์ยาง วิธีปลูก วัสดุปลูก การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย การการปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชแซม การตัดแต่งกิ่ง การป้องกันการกำจัดโรคและศัตรูยาง การกรีดยางและระบบกรีด การแปรรูปน้ำยางจนถึงการตลาดยางพารา

5.5 ความรู้ หมายถึง การรู้เทคนิค วิธีการปฏิบัติในการผลิตยางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการด้านการผลิตยาง ด้านการแปรรูปยางและผลิตภัณฑ์ยาง และด้านการตลาดยาง

5.6 ความต้องการความรู้ หมายถึง สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความปรารถนาเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ หรือขบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ดีขึ้นกว่าเดิม

5.7 การเปิดกรีด หมายถึง ลักษณะวิธีการเริ่มต้นเปิดกรีดต้นยางของสมาชิกที่ได้ขนาดตามคำแนะนำทางวิชาการ

5.8 ยางก่อนเปิดกรีด หมายถึง ต้นยางพาราที่ปลูกแล้วดูแลรักษาจนครบอายุถึงระยะเวลาเปิดกรีด หรือยางอายุตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงอายุ 6 ปี

5.9 ยางหลังเปิดกรีด หมายถึง ต้นยางพาราที่ปลูกดูแลรักษาจนครบอายุแล้วทำการเปิดกรีดหรือยางพาราตั้งแต่พาราตั้งแต่อายุ 6 ปีขึ้นไป

5.10 เทคโนโลยีก่อนเปิดกรีด หมายถึง ความรู้ทางวิชาการยางพาราเกี่ยวกับการปลูกยางที่นำไปปฏิบัติได้แก่ความรู้สภาพทั่วไปการปลูกยาง พันธุ์ยาง การเตรียมพื้นที่ และวิธีการปลูกยาง การวางแผน วิธีการปลูกยาง การดูแลรักษาสวนยาง ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงการเปิดกรีดยาง

5.11 เทคโนโลยีหลังเปิดกรีด หมายถึง ความรู้ทางวิชาการยางพาราเกี่ยวกับการดูแลรักษาสวนยางและการกรีดยาง ตั้งแต่เริ่มเปิดกรีดจนถึงการโค่นปลูกใหม่

5.12 สมาชิกตลาดกลางยางพารา หมายถึง เกษตรกรที่ลงทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ขายยางกับตลาดกลางยางพาราจังหวัดนครศรีธรรมราชและตลาดเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช

5.13 ปัญหาอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรคิดว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการผลิตยางพาราของเกษตรกร

6. ประโยชน์ที่จะได้รับ

6.1 สามารถนำผลมาวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมเมื่อได้ใช้เทคโนโลยีผลิตยางก่อนและหลังเปิดกรีดยาง ของสมาชิกตลาดกลางยางพารามาประเมินเพื่อปรับใช้เทคโนโลยีและแนวทางในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีกับเกษตรกรสมาชิกตลาดกลางยางพาราต่อไป

6.2 เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและลดต้นทุนในการผลิตยางพารา

6.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและการวางแผนส่งเสริมการผลิตยางพาราแก่สมาชิกกลางยางพารา และเกษตรกรผู้ปลูกยางทั่วไป